

آتی‌نو کارنامه خلق اشتغال دولت سیزدهم تا تابستان سال ۱۴۰۲ را بررسی می‌کند

تحقق یک میلیون و ۸۰۰ هزار فرصت شغلی

گزارش اولویت‌بخشی به چاره‌اندیشی در راستای حل مسأله اشتغال، به‌ویژه خلق فرصت‌های شغلی برای جوانان جویای کار دانش آموخته و ماهر، زمانی توسط دولت سیزدهم صورت گرفت که در دهه‌های گذشته به دلیل عدم توفیق کامل در برنامه‌های اشتغالزای، رشد کار جویان و نبود تناسب عرضه و تقاضای نیروی کار را شاهد بودیم. به واسطه ضرورت تحقق اشتغالزایی گسترده در راستای بهبود شاخص‌های حوزه

احسان احمدی
روزنامه‌نگار

دولت سیزدهم از زمان روی کار آمدن در تابستان سال ۱۴۰۰ یکی از وعده‌های خود را در خلق یک میلیون فرصت شغلی سالانه قرار داد تا از این طریق، رشد اشتغال ایجاد، کاهش نرخ بیکاری در بین اقشار مختلف و البته توسعه و بهبود فضای کار و شاخص‌های عمده این حوزه را محقق کند. به این واسطه با اقدامات دولت در استفاده از ظرفیت‌های گسترده بخش‌های گوناگون، ظرف دو سال اخیر داده‌های قابل قبولی در خلق اشتغال بالادر سطح کشور شکل گرفت که بر اساس محاسبات آماری این حوزه، مجموع خلق شغل از ابتدای فعالیت دولت تا ابتدای سه ماهه دوم سال جاری حدود یک میلیون و ۸۰۰ هزار فرصت شغلی در بخش‌های مختلف حوزه‌های خصوصی و دولتی ثبت شده است. در این حوزه تعداد ۲۲۸ هزار فرصت شغلی در فاصله یک‌ساله منتهی به بهار سال ۱۴۰۲ ایجاد شد که این داده‌ها را باید آمار خالص اشتغال ایجاد در این مدت به شمار آورد. این در حالی است که تعهد اشتغال در حوزه ایجاد فرصت‌های شغلی برای سال جاری از طرف وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی یک میلیون و ۸۸ هزار مورد برآورد شده است.

روند افزایشی اشتغال دانش آموختگان

روند افزایشی نرخ اشتغالزایی سهم اشتغال دانش آموختگان که در دو سال اول دولت سیزدهم با نرخ میانگین نسبت به دو سال آخر دولت قبل ۱.۴ درصد افزایش را ثبت کرد از دیگر اقدامات این دولت در حوزه اشتغال محسوب می‌شود. نرخ میانگین اشتغال فارغ‌التحصیلان در دو سال آخر دولت گذشته در حالی ۲۴.۸۵ درصد بود که این نرخ در دو سال ابتدایی دولت سیزدهم به ۲۶.۲۵ درصد افزایش یافته است. در بازه زمانی تابستان سال ۱۳۹۸ تا تابستان سال ۱۴۰۰ نیز میانگین نرخ بیکاری فارغ‌التحصیلان دانشگاهی ۱۵.۴۵ درصد بود که در سال‌های ابتدایی دولت حاضر با ثبت ۱۳.۲۶ درصد، کاهش ۲.۱۹ درصدی داشته است.

رشد اشتغال تعاونی

از ابتدای فعالیت دولت سیزدهم، آمار ثبت تعاونی‌ها ۲.۵ درصد و تعداد شاغلان این بخش رشد ۳.۵ درصدی داشته

اشتغال، آتی‌نو در این شماره به تشریح بخشی از سیاستگذاری، اقدامات و آمارهای دولت و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی به عنوان متولی بخش اشتغال، داده‌های رشد جمعیت بیمه‌شدگان سازمان تأمین اجتماعی در تأیید رشد اشتغال، خروجی آماری سامانه رصد ملی اشتغال و تسهیلاتی مهارتی در راستای بهبود فضای خلق فرصت شغلی پرداخته است.



این تسهیلات حوزه اشتغال را باید زمینه‌ساز توسعه خلق اشتغال در کشور دانست. برطرف کردن بیکاری مطلق، رفع ناهماهنگی در ایجاد اشتغال، مردمی‌سازی خدمات اشتغال آفرین، تبدیل مشاغل خانگی به پیشران اقتصاد با تزریق ۴ هزار میلیارد تومان تسهیلات، حمایت از مشاغل دانش‌بنیان اشتغالزای و اختصاص ۱۱ هزار میلیارد تومان تسهیلات اشتغال روستایی بخش دیگری از اقدامات وزارت کار در راستای تسهیلگری اشتغال، به‌ویژه در ارائه تسهیلات این بخش محسوب می‌شود.

رشد ۲ میلیون نفری بیمه‌شدگان

برخی آمارهای مرتبط با شرکای اجتماعی حوزه کار، اشتغال و تولید در نهادهای دستگاه‌های مرتبط، نشانه‌ای در راستای تحقق اشتغال گسترده ایجاد در بخش‌های مختلف به شمار می‌رود. داده‌های آماری تأمین اجتماعی به عنوان بزرگ‌ترین نهاد بیمه‌ای و اصلی‌ترین سازمان بیمه‌گر شاغلان حوزه کارگری در راستای جذب بیمه‌شدگان در تحقق اصل (۲۹) قانون اساسی، ارتباطی مستقیم با آمارهای خلق اشتغال دارد.

بخش قابل توجهی از رشد بیمه‌شدگان تأمین اجتماعی افرادی هستند که با تازگی مشغول به کار شده و تحت پوشش این سازمان قرار گرفته‌اند. تازه‌ترین داده‌ها حاکی از رشد بیش از یک میلیون و ۹۲۰ هزار نفری جامعه تحت پوشش این سازمان در مدت حدود دو سال گذشته دارد که ارتباط آن با اشتغالزایی قابل استناد است.

اشتغالزایی و کار آفرینی با محور مهارت

توسعه ظرفیت‌های مهارتی در راستای بسترسازی امکان اشتغال افراد به عنوان نیروی کار یا کارآفرین را باید یکی از مزایای اجرای سیاست‌های کلان حوزه آموزش فنی و حرفه‌ای به شمار آورد که در دولت سیزدهم با برنامه‌ریزی متناسب با ظرفیت‌های این بخش مورد توجه قرار گرفته است. سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای با اتخاذ روند مهارت‌آموزی متناسب با توان و امکانات آموزشی این سازمان و بخش خصوصی با کارنامه بیش از ۲ میلیون و ۸۰۰ هزار نفر دوره‌ای در دو سال تصدی دولت سیزدهم، در راستای تربیت نیروی کار خلاق و ماهر و حتی کارآفرین، سهم قابل توجهی در توسعه اشتغال ناشی از مهارت داشته است.

وزارت کار دانست. قاسم رستم‌پور، رئیس دبیرخانه شورای اشتغال وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در این ارتباط به آتی‌نو گفت: «این سامانه رصد، پایش و نظارت بر وضعیت اشتغال را عهده‌دار است. ثبت خدمات دستگاه‌های مختلف در حوزه‌های مرتبط با اشتغال نیز در حوزه عملکردی این سامانه قرار گرفته و به نوعی زیست‌بوم ملی اشتغال جهت پیاده‌سازی برنامه‌های این حوزه است. به گفته او در مجموع ارائه خدمات اشتغال به یک کدملی در راستای ایجاد اشتغال بانقش آفرینی حلقه‌های دستگاهی و هماهنگی وزارت کار را سامانه رصد ملی اشتغال برعهده دارد. هدف سامانه مذکور، ثبت خدمات ارائه شده مرتبط با این سری اقدامات دستگاه‌ها است. محمود کریمی‌پیرانوند، معاون توسعه کار آفرینی و اشتغال وزارت کار، ۲۱ خردادماه سال جاری نیز از ثبت یک میلیون و ۳۸۰ هزار فرصت شغلی و خدمات اشتغال در سامانه ملی رصد اشتغال در سال ۱۴۰۱ خبر داد که نشان از قابل استناد بودن این سامانه است.

تسهیلات برای ایجاد اشتغال

با اعزام کریمی‌پیرانوند، معاون توسعه کار آفرینی و اشتغال وزارت کار تا پایان سال گذشته میزان ۱۰۰ هزار میلیارد تومان تسهیلات اشتغال در کشور پرداخت شد.

شکل‌گیری اشتغال دانش آموختگان در بستر مهارت



اشتغال به کار دانش آموختگان پس از فارغ‌التحصیلی، اقدام به برنامه‌ریزی تحصیلی و تربیت نیروی جوان دانش آموخته کرده است. او با بیان اینکه حتی در زمینه تربیت نیروی کار ماهر دانش آموخته مراکز تخصصی دانشگاهی با عنوان علمی کاربردی با مشارکت صنایع در راستای تربیت نیروی کار ماهر دانش آموخته تأسیس شدند. افروز: «بیکاری درصد بالایی از کار جویان اما در شرایط تشریح شده به عدم توسعه بازار کار برای جذب دانش آموختگان مربوط می‌شود.» حاج‌اسماعیلی افروز: «در این شرایط کارفرمایان به طور معمول این امکان را دارند که در صورت نیاز به تخصص بالاتر، با نیروی کاری قرارداد ببندند که دارای مهارت‌های فنی و تخصصی لازم برای اشتغال موردنظر باشد.»

دانش آموختگان با مهارت را نباید در جاماندن از روند توسعه مهارت و تأثیرگذاری آن بر بازار کار مقصر دانست. در واقع ضعف‌هایی که بر دوش نیروی کار انداخته می‌شود وارد نیست و برآورده کردن چالش‌های حوزه مهارت و اشتغال دانش آموختگان را باید در قالب برنامه‌ریزی و سیاستگذاری حوزه دولتی دنبال کرد. او با اشاره به اینکه زمانی نیروی کار را می‌توان ناکارآمد تلقی کرد که در کشور با نرخ بیکاری بسیار پایین‌رو به‌رو باشیم، گفت: «در شرایط با نرخ بیکاری بالا، برطرف کردن چالش‌های حوزه اشتغال را باید در گسترش این بخش توسط دولت‌ها جست‌وجو کرد.» این فعال بازار کار تأکید کرد: «سوابق آموزش دانشگاهی و مهارتی در مدت بیش از دو دهه گذشته نشان می‌دهد در این بازه زمانی، نهاد دانشگاه با رویکرد

در ادامه توسعه بازار کار، اشتغال فارغ‌التحصیلان و کسب درآمد‌های خوب و متناسب با جایگاه اجتماعی و تحصیلاتی دانش آموختگان را خروجی گسترش اشتغال از طریق فضای مجازی دانست و توضیح داد: «با توجه به اینکه بخش زیادی از بهروری مربوط به نیروی کار است، حضور افراد دانش آموخته در چرخه اشتغال و تولید، زمینه توسعه بهروری هم‌زمان نیروی کار و تولید را فراهم خواهد کرد.» حاج‌اسماعیلی گفت: «با وجود تلاش‌ها و اقداماتی در حوزه‌های اشاره شده در سال‌های گذشته صورت گرفت، اما مشکلات و چالش‌های اشتغال مربوط به قشر دانش آموخته را امکان تجربه می‌کنیم که نیازمند چاره‌اندیشی اساسی است.»

رشد اشتغال در بستر اشتغال مجازی

این کارشناس حوزه کار و تولید تأکید کرد: «تجربه بسیاری کشورها در استفاده از بسترهای اینترنتی و فضای مجازی و گسترش اشتغال، به‌ویژه برای جامعه دانش آموخته با توجه به حجم بالای فارغ‌التحصیلان و توانمندی موجود در حوزه‌های مختلف از جمله نیروی آماده به کار جوان، موجب توسعه روزافزون بازار کار، کاهش آمار بیکاری فارغ‌التحصیلان و افزایش نرخ اشتغال خواهد شد.» اوروند پیشرفت و میزان حضور فناوری در فضای بازار کار را بر اشتغال موجود در این حوزه مؤثر دانست و افزود: «به تناسب این شرایط، نیروی کار باید مهارت لازم جهت استمرار حضور در بازار اشتغال را در کنار توسعه مهارت‌آموزی مورد توجه داشته باشد.»

نیاز به برنامه‌ریزی جدید

حاج‌اسماعیلی ادامه داد: «نیروی کار حتی در قالب

گفت‌وگو حمید حاج‌اسماعیلی، کارشناس حوزه بازار کار و اشتغال، مهارت دانش آموختگان دانشگاهی را در اشتغال به کار این بخش از نیروی جوان آماده اشتغال بسیار مؤثر دانست و گفت: «بسترهای توسعه آموزش‌های مهارتی و رشد خلق فرصت‌های شغلی توسط دولت به عنوان متولی اصلی حوزه اشتغال در کنار ارتقای دانش و آموزش فنی شکل می‌گیرد.»

این فعال حوزه کسب‌وکار در گفت‌وگو با آتی‌نو گفت: «یکی از دلایلی که فارغ‌التحصیلان پشت در کارگاه‌ها معطل اشتغال مانده یا تمایل و انگیزه اشتغال به کار از این جمعیت جوان توانمند برای ورود به بازار کار سلب و حتی در شرایطی، مهاجرت این بخش از جامعه جویای کار را موجب شده، نبود جایگاه شغلی متناسب با شرایط تحصیلی این افراد است.» حاج‌اسماعیلی ادامه داد: «میزان درآمد متناسب با وضعیت تحصیلات دانش آموختگان و کارآمدی و اثرگذاری شغل آنها در جامعه و بازار کار نیز در عدم جذب فارغ‌التحصیلان به بازار کار بسیار مؤثر واقع برآورد می‌شود. البته به واسطه تنوع و عمق مهارت دانش آموختگان نیز شرایط ورود به بازار کار و اشتغال برای آنان فراهم نشده و این موارد بستر لازم برای توسعه اشتغال فارغ‌التحصیلان را به درستی مهیا نکرده است.» او اضافه کرد: «به عنوان نمونه با استفاده از ظرفیت‌های بزرگ و متنوع فضای مجازی، امکان خلق شغل‌ها و اشتغالزایی بسیار بالایی وجود دارد که توسعه انگیزه برای جامعه دانش آموختگان، زمینه رشد داده‌ها و شاخص‌های اشتغال و بازار کار را موجب می‌شود. البته بهره‌مندی از این فضا و بستر برای اشتغال، نیازمند برنامه‌ریزی و هذگذاری کلان در راستای استفاده از توانمندی موجود در این بخش به شمار می‌رود.» این کارشناس حوزه کسب‌وکار

نکته



ویژگی‌های مؤثر بر بازار کار و مهارت



غلامحسین حسینی‌نیا

رئیس‌مدیر امور کار و مهارت

سرعت تحولات فناوری در جهان و تأثیرگذاری آن بر بازار کار، تولید و اشتغال ما را به سمت بهره‌مندی از مشاغل آینده‌هدایت کرده که البته تحقق این موضوع نیازمند بسترسازی جهت‌شکل‌گیری و توسعه فناوری در فضای آموزش مهارت و اشتغال خواهد بود. تحولات کلان دیگر در حوزه‌های سالمندی جمعیت، تغییرات آب‌وهوایی، مسائل اجتماعی و بسیاری راتعادل‌های دیگر موجود در جهان در کنار شکل‌گیری مشاغل آینده بازار کار و مناسبات حاکم بر آن را دستخوش تحولات بزرگی کرده است. در کشور ما نیز با استناد به شرایط ترسیم شده در حوزه تحولات اشتغال باید با نگاه پیشگیرانه و در بستر آینده‌پژوهی همگام با تغییرات جهانی اشتغال و مهارت، حرکت کرده و زمینه تسریع تحول کشور در این حوزه‌ها را فراهم کنیم. با توجه به اینکه ترسیم آینده بر اساس سناریو را در ارتباط با فضای آینده‌نگر تعریف می‌کنیم، به این معنا که چیدمان سناریو ما را به سمت آینده‌هدایت نکند. در این فضای تحولی بازار کار و ابزارهای تازه مورد نیاز برای استمرار وجود در این حوزه، کشورها باید آینده خود را ترسیم کنند. پیش‌بینی نیازها و بسترسازی برای مواجهه با آینده بازار کار، اشتغال، تولید و مهارت در واقع نیاز امروز کشور ما و ضرورت فردای اشتغال محسوب می‌شود. بی‌توجهی به موضوعات مهم مطرح شده پس از شکل‌گیری آینده‌پژوهی مهارتی و سیاستگذاری برای آینده اشتغال و مهارت‌های فنی و حرفه‌ای است که ما را از خلا مهارتی در کشور دور نگه می‌دارد. در فناوری‌های برافکن ماندند امنیت سایبری، رایانش ابری، ربات‌های خودکار، سیستم‌های یکپارچه (IOT)، فناوری‌های صنایع فوری و بسیاری رشته‌های دیگر مرتبط با این حوزه‌نیازمند تقویت نیرو و برنامه‌ریزی در حال حاضر است. در حوزه مشاغل آینده اکنون با آینده‌ای روبه‌رو هستیم که آغاز شده و به عبارتی در این حوزه زمان بسیار اندکی در اختیار قرار دارد و در کوتاه‌ترین وقت ممکن فرصت جبران وضعیت از دست خواهد رفت. با توجه به این شرایط، وظیفه ما به عنوان حاکمیت این است که همه موارد اشاره شده را پیش‌بینی و برای آن راهکارهای لازم را تدوین و اجرایی کنیم. در این بین شناسایی، استخراج استانداردهای حوزه مشاغل آینده و شکل‌گیری بسترهای سخت، نرم و بنیادین را باید از دیگر وظایف حاکمیت و متولی حوزه مهارت به شمار آورد. البته در مسیر رشد تعالی مهارت‌آموزی مرتبط با مشاغل آینده، شرکای اجتماعی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای مانند دانشگاه‌ها و پارک‌های علم و فناوری را باید در تربیت نیروی انسانی ماهر مجهز به دانش و فن روز متناسب با مشاغل آینده و فردای بازار کار، یاریگر سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای باشند. با این حال در حوزه مهارت‌های حوزه آینده بازار کار و اشتغال اقدامات بسیار مناسبی صورت گرفته که از آن جمله می‌توان به تدوین هزار و ۴۵۰ استاندارد آموزشی مهارت‌بنیان اشاره کرد. در این راستا افتانازی پارک‌های علم و فناوری مهارتی را نیز در دستور کار اقدامات و سیاستگذاری‌های حوزه مهارت کشور در سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای داریم. البته طراحی و تدوین بیوست مهارتی برای سایر پارک‌های علم و فناوری نیز از دیگر برنامه‌های سازمان در حوزه رشد استانداردهای مهارتی و توجه و تمرکز به مشاغل آینده به شمار می‌رود. در این حوزه افراد فعال پژوهشگر حاضر در پارک‌های علم و فناوری در ارتباط با فعالیت‌های مربوط به حوزه دانش‌بنیان، باید حلقه نهایی و تکمیلی مرتبط با مهارت را نیز داشته باشد. طی کردن مرحله ابداع و اختراع فناوری مبتنی بر مهارت و رساندن آن به مقطع تجاری‌سازی، تولید، فروش، نصب و راه‌اندازی، تعمیرات و نگهداری آن نیازمند افراد دارای مهارت است که از هم‌اکنون باید مورد توجه قرار گیرد. در پیش‌گرفتن این روند، تنها از هدررفت منابع، ظرفیت‌ها و زمان جهت تربیت نیروی کار مؤثر برای فعالیت در آینده بازار کار مهیا خواهد کرد بلکه زمینه رشد تولید و بهبود فضای کسب‌وکار را موجب می‌شود. در واقع اتفاع چندوجهی بازار کار، فضای تولید، توسعه بهروری نیروی کار و چرخه تولید را به صورت هم‌زمان و البته تقویت اقتصاد کار فراهم می‌کند.